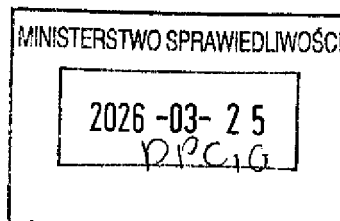

, 19.03.2026 r.

Adresat:

Ministerstwo Sprawiedliwości
Departament Legislacyjny Prawa Cywilnego
Al. Ujazdowskie 11
00-950 Warszawa

Dotyczy: Przedłożenia propozycji legislacyjnej w zakresie implementacji instytucji podporządkowania pożyczek wspólników oraz ochrony kapitału spółek (wzorce austriackie i niemieckie).

Szanowni Państwo,

Działając w interesie publicznym oraz w trosce o zwiększenie bezpieczeństwa obrotu gospodarczego w Polsce, niniejszym przedkładam do wiadomości Resortu projekt ustawy nowelizującej Kodeks spółek handlowych, Prawo upadłościowe, Prawo restrukturyzacyjne oraz Kodeks cywilny, który równolegle został złożony jako petycja do Sejmu i Senatu RP.

Proponowane zmiany zmierzają do uszczelnienia systemu ochrony wierzycieli zewnętrznych (kontrahentów, dostawców) przed nadużyciami ze strony wspólników spółek kapitałowych oraz spółek komandytowych znajdujących się w stanie kryzysu finansowego. Kluczowym elementem projektu jest wprowadzenie – wzorem ustawodawstwa austriackiego (*Eigenkapitalersatzgesetz*) oraz niemieckiego (§ 39 *Insolvenzordnung*) – **instytucji podporządkowania pożyczek wspólników udzielanych w okresie ujemnego kapitału własnego spółki.**

W załączonym projekcie postulujemy m.in.:

1. Uznanie pożyczek wspólników udzielanych w fazie kryzysu za kapitał zastępczy;
2. Wprowadzenie zakazu naliczania i wypłaty odsetek od takich pożyczek w okresie ujemnego kapitału;
3. Ustanowienie automatycznej bezskuteczności zabezpieczeń rzeczowych (hipotek) ustanawianych na rzecz wspólników w stanie niewypłacalności dłużnika;

4. Przeniesienie wierzytelności wspólników do ostatniej kategorii zaspokojenia w postępowaniu upadłościowym.

Obecny brak jasnych regulacji w tym zakresie w polskim porządku prawnym prowadzi do patologii, w których wspólnicy, wykorzystując przewagę informacyjną, wycofują majątek ze spółek kosztem niepowiązanych wierzycieli.

Zwracam się z uprzejmą prośbą o analizę załączonych materiałów i rozważenie włączenia zaproponowanych rozwiązań do przyszłych prac legislacyjnych prowadzonych przez Ministerstwo Sprawiedliwości w obszarze prawa gospodarczego i upadłościowego.

Z poważaniem,

Załączniki:

1. Kopia Petycji do Sejmu i Senatu RP wraz z uzasadnieniem.
2. Projekt ustawy nowelizującej (KSH, KC, PrUpad, PrRestr).
3. Analiza orzecznictwa i doktryny (w tym analiza modelu austriackiego).

EXECUTIVE SUMMARY: REFORMA FINANSOWANIA WSPÓLNIKÓW W STANIE KRYZYSU (MODEL AUSTRIACO-NIEMIECKI)

Dotyczy: Nowelizacji KSH, PrUpad, PrRestr oraz KC.

1. Istota problemu (Ratio Legis)

Obecny system prawny w Polsce pozwala wspólnikom spółek kapitałowych (i komandytowych) na arbitralny wybór formy dofinansowania podmiotu w kryzysie. Wspólnicy, zamiast podwyższać kapitał zakładowy (ryzykowny), udzielają spółce pożyczek (uprzywilejowanych). W efekcie, w fazie niewypłacalności, wspólnik staje się konkurentem dla zewnętrznych wierzycieli handlowych, a poprzez ustanawianie hipotek – często jedynym zaspokojonym podmiotem.

2. Kluczowe filary proponowanej reformy

- **Kwalifikacja jako Kapitał Zastępczy (*Eigenkapitalersatz*):** Pożyczka udzielona spółce w sytuacji, gdy jej kapitał własny jest ujemny lub gdy spółka wymaga restrukturyzacji, zostaje z mocy prawa uznana za kapitał własny (podporządkowany).
- **Zakaz transferu odsetek:** Wprowadzenie bezwzględnego zakazu naliczania i wypłaty odsetek od pożyczek wspólników w okresach ujemnego kapitału własnego. Ma to zapobiec dekapitalizacji spółki w fazie insolwencji.
- **Bezskuteczność zabezpieczeń (Hipoteki):** Ustanowienie zabezpieczenia rzeczowego (hipoteki, zastawu) na majątku spółki na rzecz wspólnika w stanie jej niewypłacalności jest *ex lege* bezskuteczne wobec masy upadłości.
- **Hierarchia zaspokojenia (Kategoria V):** Przeniesienie wierzytelności wspólników z tytułu pożyczek „kryzysowych” do nowej, ostatniej kategorii zaspokojenia w postępowaniu upadłościowym (po odsetkach i karach).

3. Spójność z prawem UE i standardami OECD

- **Dyrektywa 2019/1023:** Projekt wdraża opcję dopuszczoną w motywie 55 Dyrektywy, pozwalającą na niższe traktowanie roszczeń osób powiązanych w planach restrukturyzacji.
- **Konwergencja prawna:** Polska pozostaje jednym z nielicznych krajów regionu (obok m.in. Austrii i Niemiec), który nie posiada pełnej, ustawowej regulacji kapitału zastępczego, co obniża rating bezpieczeństwa obrotu.

4. Skutki społeczno-gospodarcze

- **Ochrona MŚP:** Zwiększenie stopy odzysku dla małych i średnich przedsiębiorców będących kontrahentami dużych spółek kapitałowych.

- **Eliminacja „Zombie-spółek”:** Wymuszenie na właścicielach realnej dokapitalizacji lub szybszego ogłoszenia upadłości, co zapobiega kumulacji długów w obrocie.
 - **Transparentność:** Ukrócenie procedury optymalizacji podatkowej poprzez sztuczne generowanie kosztów odsetkowych w spółkach o ujemnym kapitale.
-

, 23.03.2026 r.

Adresat:

Sejm Rzeczypospolitej Polskiej
ul. Wiejska 4/6/8, 00-902 Warszawa

PETYCJA

w interesie publicznym w przedmiocie nowelizacji przepisów prawa gospodarczego, upadłościowego i restrukturyzacyjnego w celu wprowadzenia instytucji podporządkowania pożyczek wspólników udzielanych w warunkach kryzysu kapitałowego spółki.

Działając na podstawie art. 2 i art. 63 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o petycjach, niniejszym składam petycję o podjęcie inicjatywy ustawodawczej w celu zmiany ustawy – Kodeks spółek handlowych, ustawy – Prawo upadłościowe, ustawy – Prawo restrukturyzacyjne oraz ustawy – Kodeks cywilny, zgodnie z załączonym projektem ustawy.

Postulowane zmiany obejmują w szczególności:

1. Wprowadzenie zakazu naliczania i wypłaty odsetek od pożyczek wspólników w okresie ujemnego kapitału własnego spółki.
2. Uznanie pożyczek wspólników udzielanych w stanie kryzysu finansowego za kapitał zastępczy (podporządkowany).
3. Wprowadzenie automatycznej bezskuteczności hipotek i zabezpieczeń ustanawianych na rzecz wspólników w stanie niewypłacalności lub ujemnego kapitału.

4. Przeniesienie wierzytelności wspólników do ostatniej kategorii zaspokojenia w postępowaniu upadłościowym.

UZASADNIENIE

I. Obecny stan prawny a patologie rynkowe

Obecne przepisy polskiego prawa dopuszczają sytuację, w której wspólnicy spółek kapitałowych oraz spółek komandytowych (w których komplementariuszem jest spółka z o.o.), zamiast dokapitalizować podmiot w kryzysie, udzielają mu pożyczek na wysokim procencie. W obliczu upadłości, wspólnicy ci występują jako wierzyciele na równi z kontrahentami (dostawcami, pracownikami), co drastycznie obniża stopę odzysku dla podmiotów trzecich. Co więcej, częstą praktyką jest ustanawianie hipotek na nieruchomościach spółki na rzecz wspólników „w ostatniej chwili”, co faktycznie wyprowadza najcenniejsze aktywa poza zasięg wierzycieli zewnętrznych.

II. Implementacja wzorców europejskich (Model Austriacki)

Niniejsza petycja postuluje wdrożenie do polskiego porządku prawnego sprawdzonych rozwiązań funkcjonujących w **Austrii** (*Eigenkapitalersatzgesetz*) oraz Niemczech (*Insolvenzordnung*). Zgodnie z doktryną kapitału zastępczego, jeśli wspólnik decyduje się na finansowanie spółki w warunkach, w których racjonalny inwestor zewnętrzny (np. bank) nie udzieliłby jej kredytu, pożyczka taka musi być traktowana jako kapitał własny. Oznacza to, że ryzyko niepowodzenia biznesu spoczywa przede wszystkim na właścicielu, a nie na jego kontrahentach.

III. Zakaz naliczania odsetek i ochrona kapitału

Wprowadzenie zakazu naliczania odsetek w okresie ujemnego kapitału własnego ma na celu ukrócenie procederu sztucznego generowania kosztów i drenowania spółki z gotówki w fazie jej niewypłacalności. Płatności te, w świetle proponowanych zmian, uznawane byłyby za ukrytą dywidendę lub nienależne świadczenie, podlegające zwrotowi do masy upadłości.

IV. Bezpieczeństwo obrotu gospodarczego

Proponowane zmiany w Kodeksie Cywilnym i Prawie Upadłościowym dotyczące bezskuteczności zabezpieczeń (hipotek) uniemożliwią wspólnikom uprzywilejowanie własnych roszczeń kosztem innych wierzycieli.

Ustanowienie hipoteki na rzecz wspólnika w stanie kryzysu finansowego spółki jest działaniem a priori krzywdzącym dla wierzycieli i jako takie powinno być z mocy prawa uznawane za bezskuteczne.

V. Podsumowanie

Wprowadzenie rygorystycznego prawa podporządkowania pożyczek wspólników jest niezbędne dla uzdrowienia polskiego obrotu gospodarczego. Zmiany te wymuszają na właścicielach większą odpowiedzialność za kondycję finansową ich przedsiębiorstw i zapewnią sprawiedliwy podział ryzyk biznesowych, chroniąc mniejszych przedsiębiorców przed skutkami upadłości ich kontrahentów powiązanych kapitałowo.

Z poważaniem,

Załączniki:

1. Projekt ustawy o zmianie ustawy KSH, Upadłościowej, Restrukturyzacyjnej i KC.
2. ANALIZA ORZECZNICTWA I DOKTRYNY WZMOCNIAJĄCA ARGUMENTACJĘ PETYCJI

PROJEKT USTAWY

z dnia [data] r.

o zmianie ustawy – Kodeks spółek handlowych, ustawy – Prawo upadłościowe, ustawy – Prawo restrukturyzacyjne oraz ustawy – Kodeks cywilny

Art. 1. (Zmiana KSH)

W ustawie z dnia 15 września 2000 r. Kodeks spółek handlowych dodaje się art. 14¹ w brzmieniu:

„Art. 14¹. § 1. Wierzytelność współnika z tytułu pożyczki lub innej czynności prawnej o podobnym skutku gospodarczym, udzielonej spółce kapitałowej lub spółce komandytowej, w której komplementariuszem jest spółka z o.o., w okresie, w którym kapitał własny spółki jest ujemny, uważa się za kapitał zastępczy.

§ 2. Od pożyczek, o których mowa w § 1, nie nalicza się ani nie wypłaca odsetek za okres, w którym spółka wykazuje ujemny kapitał własny. Wypłacone w tym okresie odsetki podlegają zwrotowi do spółki jako nienależne świadczenie naruszające zasady ochrony kapitału.”

Art. 2. (Zmiana Prawa upadłościowego)

W ustawie z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe wprowadza się następujące zmiany:

1. W art. 342 po ust. 1 pkt 4 dodaje się pkt 5 w brzmieniu:

„5) kategoria piąta – wierzytelności współników z tytułu pożyczek lub innych czynności o skutku zbliżonym, wraz z odsetkami, jeżeli zostały udzielone w stanie niewypłacalności lub przy ujemnym kapitale własnym upadłego.”

2. W art. 127 dodaje się ust. 5:

„Bezskuteczne w stosunku do masy upadłości jest ustanowienie hipoteki lub innego zabezpieczenia na rzecz współnika w celu zabezpieczenia jego pożyczki, jeżeli w chwili ustanowienia zabezpieczenia dłużnik był niewypłacalny lub posiadał ujemny kapitał własny.”

Art. 3. (Zmiana Prawa restrukturyzacyjnego)

W ustawie z dnia 15 maja 2015 r. Prawo restrukturyzacyjne w art. 150 ust. 1 dodaje się pkt 4:

„4) wierzytelności współników z tytułu pożyczek udzielonych w okresie kryzysu finansowego spółki (ujemny kapitał), które z mocy prawa zostają objęte układem bez prawa głosu i podlegają spłacie dopiero po pełnym zaspokojeniu wierzycieli niepowiązanych.”

Art. 4. (Zmiana Kodeksu cywilnego)

W ustawie z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny po art. 534 dodaje się art. 534¹:

„Art. 534¹. Domniemywa się, że czynność prawna dłużnika będącego spółką, polegająca na ustanowieniu zabezpieczenia rzeczowego na rzecz wspólnika w stanie ujemnego kapitału własnego, została dokonana ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli.”

Uzasadnienie (Kluczowe argumenty do petycji):

1. **Ochrona wierzycieli zewnętrznych:** Obecne prawo pozwala wspólnikom wycofywać środki ze spółek w kryzysie pod pozorem spłaty pożyczek, co uszczupla masę upadłości.
2. **Koniec z "ratowaniem pod hipotekę":** Projekt uniemożliwia wspólnikom przejmowanie majątku spółki (np. nieruchomości) poprzez ustanawianie hipotek na swoją rzecz tuż przed bankructwem.
3. **Wzorzec austriacki:** Implementacja sprawdzonych mechanizmów *Eigenkapitalersatz*, gdzie ryzyko prowadzenia biznesu przy ujemnym kapitale spoczywa na wspólniku, a nie na kontrahentach czy państwie.
4. **Transparentność finansowa:** Zakaz naliczania odsetek w okresie "ujemnym" zmusza wspólników do realnego dokapitalizowania spółki zamiast sztucznego generowania kosztów podatkowych.

ZAŁĄCZNIK NR 2: ANALIZA ORZECZNICTWA I DOKTRYNY WZMOCNIAJĄCA ARGUMENTACJĘ PETYCJI

Dla poparcia postulatów nowelizacji przepisów w zakresie podporządkowania pożyczek wspólników (tzw. *equitable subordination*), przywołuje się następujące podstawy prawne i judykaty:

1. Orzecznictwo Sądu Najwyższego (RP) – Kierunek pro-wierzycielski

Choć polskie prawo nie zna jeszcze ogólnej ustawowej definicji "kapitału zastępczego", Sąd Najwyższy wielokrotnie wskazywał na konieczność ochrony wierzycieli przed nadużyciami wspólników:

- **Wyrok SN z dnia 7 grudnia 2005 r. (sygn. akt V CK 392/05):**

SN podkreślił, że wspólnik dominujący ma obowiązek lojalności wobec spółki. Finansowanie spółki pożyczkami w sytuacji jej niewypłacalności, zamiast podwyższenia kapitału, może być uznane za działanie naruszające zasady współzycia społecznego (art. 5 KC).

- **Uchwała SN z dnia 9 lutego 2005 r. (sygn. akt III CZP 82/04):**

Dotyczy odpowiedzialności członków zarządu. SN wskazał, że "kapitał zakładowy stanowi jedyną realną gwarancję dla wierzycieli". Proponowana nowelizacja idzie o krok dalej, uznając, że pożyczka wspólnika w kryzysie nie jest "zewnętrznym długiem", lecz elementem ryzyka właścicielskiego.

2. Orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości UE (TSUE)

W kontekście swobody przedsiębiorczości i ochrony kapitału, TSUE uznaje autonomię państw członkowskich w zapobieganiu nadużyciom:

- **Sprawa C-210/06 (Cartesio):** TSUE potwierdził, że państwo, w którym spółka została zawiązana, ma prawo określać zasady jej funkcjonowania, w tym zasady ochrony kapitału i odpowiedzialności wspólników, co legitymizuje wprowadzenie restrykcyjnych norm typu *Eigenkapitalersatzrecht*.
- **Dyrektywa (UE) 2019/1023 (ws. ram restrukturyzacji zapobiegawczej):** Motyw 55 dyrektywy wskazuje, że państwa członkowskie mogą przewidzieć, iż wierzytelności wspólników (osób powiązanych) są zaspokajane po wszystkich innych wierzytelnościach w planie restrukturyzacji.

Projekt ustawy jest zatem w pełni zgodny z duchem unijnej legislacji restrukturyzacyjnej.

3. Wzorzec Austriacki (EKEG - Eigenkapitalersatzgesetz)

W Austrii ustawa o kapitale zastępczym (EKEG) stanowi fundament bezpieczeństwa obrotu. Kluczowe tezy austriackiego Sądu Najwyższego (OGH), które warto przytoczyć w petycji:

- **Zasada "Finansuj lub Likwiduj":** Jeśli spółka znajduje się w fazie wymagającej restrukturyzacji (*reorganisationsbedürftig*), wspólnik ma wybór: albo zasilić ją kapitałem własnym (ryzykownym), albo ogłosić upadłość. Udzielenie pożyczki "zabezpieczonej" hipoteką jest uznawane za obejście prawa i próbę przerzucenia ryzyka na wierzycieli handlowych.
- **Zwrot świadczeń (OGH 6 Ob 21/12i):** Austriacki sąd orzekł, że wszelkie spłaty odsetek od pożyczek wspólników dokonane w stanie kryzysu są nieważne i muszą wrócić do spółki, gdyż stanowią "ukrytą wypłatę kapitału".

4. Argumentacja z zakresu Ekonomicznej Analizy Prawa (Law & Economics)

- **Moral Hazard (Pokusa Nadużycia):** Obecny system zachęca wspólników do utrzymywania "zombie-spółek" przy życiu za pomocą pożyczek. Dzięki temu, w razie upadku, wspólnik-pożyczkodawca "wyjmuje" resztki majątku przed innymi. Nowelizacja eliminuje ten negatywny bodziec.
- **Asymetria Informacyjna:** Wspólnik wie o złej kondycji spółki znacznie wcześniej niż dostawca towaru. Wykorzystanie tej wiedzy do ustanowienia hipoteki na własną rzecz jest klasycznym przykładem nadużycia przewagi informacyjnej.

Podsumowanie strategiczne dla Sejmowej Komisji Petycji:

Przywołanie powyższych argumentów pokazuje, że postulat nie jest jedynie "pomysłem", ale próbą dogonienia standardów prawnych państw o najwyższym ratingu wiarygodności kredytowej (Austria, Niemcy).

TABELA ZBIEŻNOŚCI I PROPOZYCJI POPRAWEK DO PROJEKTU UD260

Dotyczy: Wprowadzenia instytucji kapitału zastępczego i podporządkowania pożyczek wspólników (model austriacki).

Obszar regulacji w projekcie UD260	Proponowana lokalizacja poprawki	Treść proponowanej zmiany / uzupełnienia	Uzasadnienie (Cel regulacji)
Kategorie zaspokojenia (Prawo upadłościowe)	Nowelizacja art. 342 ust. 1 PrUpad	Dodać kategorię piątą: "Wierzytelności wspólników z tytułu pożyczek lub czynności o podobnym skutku, udzielonych w stanie ujemnego kapitału spółki".	Podporządkowanie długu: Wspólnik nie może konkurować o majątek z dostawcami (MŚP), jeśli finansował spółkę w kryzysie zamiast ją dokapitalizować.
Bezczynność i bezskuteczność zabezpieczeń	Nowelizacja art. 127 PrUpad (dodanie ust. 5)	"Bezskuteczne wobec masy jest ustanowienie hipoteki na rzecz wspólnika w okresie 12 m-cy przed wnioskiem lub w okresie gdy kapitał był ujemny".	Ochrona substancji majątkowej: Uniemożliwienie "ucieczki" nieruchomości spółki pod zastaw pożyczek właścicielskich tuż przed upadłością.
Koszty i odsetki w restrukturyzacji	Nowelizacja art. 150 PrRestr	"Układ nie obejmuje odsetek od pożyczek wspólników naliczonych w okresie ujemnego kapitału własnego – wierzytelności te wygasają".	Zakaz drenowania kapitału: Odsetki od kapitału zastępczego w fazie kryzysu są ekonomicznie nieuzasadnione i krzywdzące dla innych wierzycieli.
Zasady ochrony kapitału (KSH)	Nowelizacja art. 14 KSH (dodanie § 5)	"Wspólnik nie może żądać zwrotu pożyczki udzielonej w stanie kryzysu finansowego	Zasada "Finansuj lub Likwiduj": Właściciel bierze na siebie ryzyko kontynuowania działalności przy ujemnym kapitale (wzór austriacki EKEG).

spółki, dopóki trwa ten stan".

Definicje i pojęcia systemowe	Art. 1 projektu UD260 (Słowniczek)	Wprowadzenie definicji " pożyczki zastępującej kapitał " powiązanej z obiektywnym miernikiem (ujemny kapitał własny w bilansie).	Pewność prawa: Uproszczenie procedur poprzez oparcie się na danych księgowych zamiast uznaniowych opinii biegłych.
--	--	---	--

PROTOKÓŁ ROZBIEŻNOŚCI

Dotyczy: Projektu rządowego UD260 (w obecnym brzmieniu) vs. Postulaty Petycji
(Model ochrony kapitału zastępczego).

Obszar	Stan w projekcie rządowym UD260	Postulaty Petycji (Twój projekt)	Ryzyko pozostawienia projektu UD260 bez zmian
Status pożyczek wspólników	Brak definicji „kapitału zastępczego”. Pożyczki wspólników są traktowane jak zwykły dług handlowy.	Wprowadzenie definicji pożyczki zastępującej kapitał (udzielonej w stanie ujemnego kapitału własnego lub stanie nieodpowiedniego kapitału do zakresu działalności).	Wspólnicy będą nadal „wymować” środki ze spółki przed dostawcami, pozorując ratowanie firmy.
Kolejność zaspokojenia	Wspólnicy-pożyczkodawcy zaspokajani są w kategorii drugiej lub czwartej (na równi z kontrahentami).	Przeniesienie wspólników do Kategorii Piątej (ostatniej): Pełne podporządkowanie długu właścicielskiego.	Niska stopa odzysku dla MŚP. Wspólnik-przejęsionafista wygrywa z dostawcą towaru.
Odsetki w kryzysie	Brak ograniczeń. Odsetki od pożyczek wspólników narastają i powiększają pasywa spółki w upadłości.	Ustawowy zakaz naliczania odsetek w okresie ujemnego kapitału. Wierzytelność odsetkowa z mocy prawa wygasa.	Sztuczne pompowanie kosztów spółki i drenowanie gotówki pod pozorem obsługi zadłużenia wobec właściciela.
Zabezpieczenia rzeczowe (Hipoteki)	Możliwość zaskarżenia jedynie przez zmuszoną skargę pauliańską (procesy trwające latami).	Automatyczna bezskuteczność hipotek ustanowionych na rzecz wspólnika w stanie niewypłacalności.	Wspólnicy będą „betonować” majątek spółki (nieruchomości) na swoją rzecz tuż przed bankructwem lub w stanie niewypłacalności i upadłości.

**Odpowiedzialność
wspólnika**

Skupienie wyłącznie
na odpowiedzialności
zarządu (art. 299
KSH).

**Rozszerzenie ryzyka na
wspólnika
finansującego** (zasada: "jeśli
pożyczasz zamiast
dokapitalizować, ryzykujesz
stratę").

Pozostawienie luki dla
„ukrytych właścicieli”,
którzy sterują spółką
poprzez dług, unikając
odpowiedzialności.

Wniosek o udzielenie
kredytu

Wniosek o udzielenie
kredytu
zawierający:
- opis celu udzielenia
kredytu

Wniosek o udzielenie
kredytu
zawierający:
- opis celu udzielenia
kredytu
- opis sposobu
wykorzystania
kredytu
- opis sposobu
zapłaty

Wniosek o udzielenie
kredytu
zawierający:
- opis celu udzielenia
kredytu
- opis sposobu
wykorzystania
kredytu
- opis sposobu
zapłaty